

Izhaja vsak petek opoldne.

Naslov: Trst-Trieste
Casella Centro 37

ali pa: via Ceppa 17/III.

Izdaja: konsorcij Malega lista

MALI LIST

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.

Stane: ena številka 20 stotink.

Eno leto 8 lir

Pol leta 5 lir

a letni izdatki 3 lire

Od JUBILAN Van Hervatin

Male novice

Mali koledar.

Petek, 11. aprila: Leon Veliki — So-bota, 12. apr.: Julij — Nedelja, 13. apr.: oljena — Ponedeljek, 14. apr.: sv. Lambert — Torek, 15. apr.: Cezar — Sreda, 16. apr.: Benedikt — Četrtek, 17. apr.: Anicet — Petek, 18. apr.: Lazar.

Naši poslanci.

Največ glasov je dobil dr Besednjak. Do tega trenutka, ko to pismo, je prvi za njim dr Stanger, kot tretji šele dr Wilfan. Ker bosta le dva izvoljena, je doslej gotov Besednjak. Borba se vrši med Stangerjem in Wilfanom. Ko boste imeli Mali list v rokah, bo boj že končan.

Volitve v istrski deželi.

Fasisti 51.580, SLOVANI 6657, komunisti 3131, republikanci 2455, ljudovci 1070, maksimalisti 375, zmerni socialisti 200, liberalci 131.

Volitve v tržaški občini.

(Mesto in okolica).

Fasisti 17.668, komunisti 4643, republikanci 3610, SLOVANI 2577, zmerni socialisti 706, maksimalisti 679, ljudovci 531, liberalci 268.

Volitve v tržaški deželi.

Fasisti 23.598, komunisti 7.211, SLOVANI 6.118, republikanci 4.322, ljudovci (popolari) 1.145, maksimalisti (hudi socialisti) 1.006, zmerni socialisti 862, liberalci 311.

Volitve v videmski deželi.

Fasisti 86.555, ljudovci 19.855, SLOVANI 16.255, zmerni socialisti 12.034, komunisti 10.371, liberalci 5238, maksimalisti 3628, republikanci 2815.

Nasilje po Istri in na Goriškem.

Po Istri so se vršila nečuvena nasilja, kakor jih nismo doživeli niti leta 1921. Tudi na Goriškem so bila ponekod nasilja. Ko so se nasilnosti in goljufije ugotovile, je bila odposlana Mussoliniju tale brzjovka v znak protesta:

«Notranjemu ministru v Rimu. Volitve v istrski in videmski deželi so se vršile v ambijentu strahovanja in nezasiženih nasiljev. Volitve so bile zločinska goljufija na škodo Slovanov, ki tvorijo v Istri večino prebivalstva. Protestiram ogorčeno v prico našega naroda proti tem volitvam, ki bi bile sramota tudi v najbolj temni dobi srednjega veka. Bivši poslanec Virgilij Šček».

Volitve na Primorskem.

Snoparji 163.563, Slovani 29.638, ljudovci 22.143, komunisti 20.646, zmerni socialisti 13.114, republikanci 9.744, liberalci 5.707, maksimalisti 5.064. Fašisti imajo 15 poslancev, Slovani, komunisti in ljudovci po dva poslanca, republikanci in zmerni socialisti po enega. Od komunistov je izvoljen Slovenec Jože Srebrnič iz Solkana. Dopravil je gimnazijo, ima pravne izpite na Dunaju, sedaj kmetuje doma.

Ponočna lučka.

65 letni Avgustin Sciuto v Palermu je po večerji legel na posteljo. Na ponočni omari je brlela ponočna lučka. Medtem ko je Sciuto spal, se je od lučke razširil ogenj na bližnje knjige, na obleko in na posteljo. Ko so domači prihiti na pomoč, je revež že zgorel.

Davek na nadpise v Trstu.

Pri nadpisih se plača 50 stotink za vsako črko, 5 lir pa za vsak znak.

OD MRTVIH VSTAL

Hišnik Juri Riedl v Schönwaldu na Bavarskem je prejel v ponedeljek iz Egerja brzjovno sporočilo o smrti svojega sina Ivana. Tekel je ves žalosten k domačemu župniku, dal zvoniti in je vse pripravil, da se truplo prepelje v domači kraj. Takoj nato se je podal s tremi sinovi na postajo, da bi se odpeljal z vlakom v Eger.

PRVI PRIZOR.

Ko je družina dospela v Eger, je šla v hotel «Stern», kjer je sin stanoval. Oče je vprašal, kje da leži sin. Natak, ki ni nič o smrti znal in da sploh iščejo mrtveca, je imenoval sobno številko. Družina je stopila tiho in

pobožno v sobo. Sin je na postelji spal, obrnjen proti zidu. Oče in sinovi so se spustili v jok. Hipoma se obrne namišljeni mrtvec, zazeha, odpre začuden oči ter vpraša, kaj da je.

REŠITEV UGANKE.

Da je družino obšla groza in obenem veselje, je umljivo. Po prvih pojasnilih so se vsi podali na pošto, kjer so ugotovili pomoto. Brzjavka je bila pomotoma poslana v Schönwald mesto v Schönbrunn in čudno naključje je hotelo, da tudi v Schönwaldu biva družina Riedl, ki ima sina Ivana in očeta Jurija.

Zverinski mož.

Lansko leto, dne 15. maja se je poročil posestnik Simon Hircer iz Selnice ob Muri z Marijo Kaučič od Marije Snežne na Štajerskem. Ker pa je bila žena zelo skrbna in mož zapravljivec prve vrste, se nista mogla sporazumeti. V noči od 6. na 7. februarja, ko sta bila sama doma, jo je mož kratkoma s sekuro ubil. Med tem časom so pa ljudje v bližini vedno povpraševali moža, kje je žena, a on je imel vedno izgovor, da je žena odšla neznao kam. Občinskemu predstojniku se je pa zdelo to sumljivo in je naznanil zadevo orožnikom. Na lice mesta sta se takoj podala dva orožnika ter sta po daljšem iskanju našla dne 15. marca zakopano popolnoma nago truplo z razklano glavo. Mož se je skril v seno, toda prijeli so ga že in izročili v roke pravici.

Najbogatejši ljudje v Ameriki.

Odkar je «avtomobilni kralj» Ford stopil v ospredje, se je moralo več drugih umakniti s svojim naslovom kot najbogatejši ljudje Amerike. Nov rod bogatašev je nastal in pred njimi ne koraka več «petrolejski kralj» John Rockefeller, temveč Henry Ford. Ford je lani zaslužil okoli 180 milijonov dolarjev; dohodninskega in drugega davka je moral plačati okoli 40 milijonov, tako da mu je ostalo čistega dobička okoli 140 milijonov dolarjev. Na dan je zaslužil torej okroglo 400.000 dolarjev; če vzamemo en dolar samo 20 naših lir, pomeni to ogromno svoto 8 milijonov liric!

Daleč zadaj za Fordom je neki doslej jako malo znani bogataš Eli Joseph, ki si je bil med vojsko z železno in jekleno kupčijo pridobil velikansko premoženje. — Ogromne so njegove kovinske zaloge v pristaniškem okraju Novega Jorka; davkarji je napovedal lani toliko dohodkov, da so mu prepisali za več kot tri milijone dolarjev samo dohodninskega davka.

Trst in Benetke.

Pred vojno je bil trgovski promet Trsta mnogo večji od prometa v Benetkah. Po vojni je drugače. V decembru 1923. so naložili na vagone v Trstu 936 tisoč ton, v Benetkah pa 1 milijon 300 tisoč ton.

Pridnost pred volitvami.

Nad 200 volivnih shodov so priredili fašisti med Slovenci.

Zgled za ves svet.

Poslanec Giunta je dejal na shodu v tržaškem gledališču, kjer je govoril o vrlinah fašizma, tudi tole: «Fašizem je nova oblika italijanskega življenja, je resnična in dovršena oblika civilizacije, ki se bo morebiti posnemala po vsej Evropi».

36 milijonov lir

čistega dobička so imeli lani gospodje pri Živnostenski banki. Ne bodo umrli od lakote!

Uboge banke.

Banca Commerciale je imela lani 64 milijonov 923 tisoč lir dobička. In ta, kakor sploh vse banke, venomer trdi, da je narodna, narodna, narodna. V resnici pa se stroji narodova koža.

Kako so v Biljani volili.

Neki Bric nam je povedal, da so vladala skozi ves teden v Brdih strahovitosti nasilja. Glavni krivec je zdravnik d'Ottone, njegov poglaviti pomagalec pa je učitelj Stiglioj, včasih narodni naprednjak, ki je nad Brici vpil: «Dol s klerikalci, živio slovenski narod!» Bricke žene so vedele, kaj utegne čakati moža na volišču. Zato so šli Biljanci na volišče in za njimi so jih spremljale matere, žene, sestre, neveste in godili so se prizori, kakor takrat, ko so moški odhajali v vojsko. Poljubovali so se in se solzili.

Kdo je štel glasove?

V Biljani so prešteli glasove: fašisti so v večini. Pri štetju je bil samo dr d'Ottone, nihče drug.

Vse na elektriko.

Še nedavno nismo za elektriko vedeli, da je. Zdaj imamo pa kuhinjo, teater, vozove in železnice. Najnovejše je to, da bomo zanaprej tudi koncerte iz daljave poslušali. Tako je za poskusno pred kratkim papež v Rimu poslušal koncert, ki so ga peli in godli v Londonu.

Kateri so ta pravi?

V Trstu imajo fašisti vpisanih v svojih bukvah 33 tisoč ljudi, pri volitvah so pa dobili samo 17 tisoč glasov. Kje so pa oni ostali? Ne vsakdo, ki vpije eja eja alala, pojde v fašistovska nebesa, ampak kdor izpolnjuje voljo očeta Mussolinija.

Tudi Oger se rad pretepa.

V državnem zboru v Budimpešti je neki govornik imenoval stavkajoča delavce «sodrgo». Socialistični poslanci so na to besedo skočili pokonci in ga nabili, da je obležal polmrtev. Predsednik je moral pozvati policijo v zbornico in zaključiti sejo. Ogrri so zaveznički fašistov, ni čuda!

Kaj pravi Venecija?

Vitez Venecija, ki je bil zagovornik goriške avtonomije do 1. oktobra 1922. zvečer na 2. oktobra zjutraj, ko se je prebudil, pa je postal fašist, je pisal pred volitvami v Piccolu: «Vipavci se bodo prej udali, ker poznajo, da je njih spasi v fašistovski stranki. Gorjani pa so nespravljivi nasprotniki naše stranke».

MIHEC: Nedelja je krvava bila,
JAKEC: je lipa dost' glasov zgubila.
JAKEC: Krivica vedno se maščuje:
al'prej al'slej se greh kaznuje.

Bog daj zdravje!

V občini Valcourt v Belgiji se je poročila 73 letna vdova z gospodom Nevremont, ki ima 72 let. Na vsak način sta nekam korajžna!

Spor med Rusi in Rumuni.

Gre za Besarabijo. Rusi jo hočejo imeti, Rumuni tudi. Rumuni pravijo, da je ljudstvo za Rumunijo. Rusi so odgovorili: «Dobro! Ako je ljudstvo za Rumunijo, naj glasuje. Predlagamo ljudsko glasovanje, ki naj odloči». Rumuni pa so samoodločno odklonili. Ruski delegat na Dunaju je dejal, da pade krivda na kapitalistične države Evrope, ako pride do krvavega spopada, ker skrivaj podpirajo Rumunijo, namesto da bi priznali, da je ruski predlog pravičen.

Zanimivosti.

V beneški samostanski (konventualni) provinci v Padovi je bil izvoljen za provincijala pater dr Orlich. V Benetkah je dvorišče, podobno trgu, ki mu pravijo «Malibras».

Fašisti v Solkanu.

V starodavnem Solkanu imamo zdaj sekcijo fašistovske stranke. Vodstvo je tako-le sestavljeno: Gigliotti, Mattirotti, Komel Vencelj, Boltar Miha, Nibrant Ivan, Golob Izidor, Uršič Fran, Boltar Anton, Mozetič Mirko, in domačin A. Pelegrini. Večina rojeni v Bazilikati, Romaniji in Siciliji. Na zdar!

Nadškof v Tortoni je vzel mašo

kapucinu Lazarju Sorriva, ker je ta agitiral na shodu za fašistovsko listo.

Mačka zadušila otroka.

V Meduni ob Livenzi (po starem: ob Livnici) je položila Marija Toppan svojo 5 mesečno deklico v zibelj. Čez dve uri se je vrnila mati v spalnico. Zapazila je mačko, ki je ležala na otrokovega obrazu. Zalovila je mačko, toda ugotovila je ob nepopisni žalosti, da otrok ne diha več. Deklico je sedeča mačka zadušila.

Svoboda narodov Rusiji.

V Rusiji prebiva narodič Kumguzov, ki šteje 8846 duš. Sovjetska vlada je dala tudi temu narodiču avtonomijo. — Sovjetska vlada pa namerava tudi za Žide osnovati v Južni Rusiji ob obrežju Črnega morja samostojno židovsko republiko, ki bo enakopraven član zveze sovjetskih socialističnih republik. Načrt za židovsko republiko je napravil Avram Bragina, odlični komunist in gospodarski organizator, ki je lani vodil znamenito gospodarsko razstavo v Moskvi. Po njegovem načrtu naj bi dobili židje 14 milijonov hektarjev zemlje, 2 milijona od tega je se neobdelane. Seveda je pa se prav veliko vprašanje, ali jo bodo židje tudi sami obdelovali. Verjetno ni.

Mirne in svobodne volitve v celi državi

Mirne priprave.

9. februarja: v S. Giovanni Teduccio ubili delavca. 19. februarja: ubili socialisti v Vicovaro. 28. februarja: fašisti ubili ženo v Bergamu. 29. februarja: fašisti ubili Antona Piccinini v Reggio Emilia. Istega dne: nekega socialisti v Andrija pretepli do smrti. 4. marca: v Pozzu pri Milanu so močno ranili dva kmeta. Istega dne: v Teverini so usmrtili nekega socialisti. Istega dne ubili kolona Belluccini v Ponte (Marche). 17. marca: ubili so delavca Congiolo v Milanu. 21. marca: profesor Boncaroli v Imoli močno ranjen. 24. marca: v Ferrari ubili delavca, ki je podpiral socialistično kandidatsko listo. 26. marca: ubijejo 75 letnega socialisti Balucanti v Jesi. 31. marca: močno ranijo slovenskega delavca v Ajdovščini, štirje naši lahko ranjeni. Iste dni: slovenski materi v Rihamburgu počti srce od strahu, ker so ji sina odvledli. 1. aprila: dva republikanca ubita v Monte S. Angelo. 2. aprila: komunistični mestni odbornik Aschero prebode v Savoni. 4. aprila: komunist Spadoni ubit na polju. Istega dne: Pek Toscaro v Cataniji ubit na shodu pekov. V tej dobi so ubili tudi 5 ali fašistov.

Dan pred volitvami.

V Palermu so sklicati republikanci shod. Pridrveli so neznani ljudje, ki so streljali iz revolverjev in vrgli dve bombi. V Palermu shod socialistov. Govori poslanec Vella. Revolverji pokajo, sto aretirancev.

V vasi Ponte delle Marche so udri štirje znani snoparji v hišo nekega kolona Tartabini. Agitirali so za svojo listo. Kolon pravi: «Jaz bom glasoval po svoji vesti». Nastane prepir. Kolon zgrabi vile in rani dva fašista. Fašist ustrelji kolona.

Zaklan.

V okolici mesta Rovigo so malo pred polnočjo trije moški trkali na vrata nekega kmeta Petra Rossi-ja. Rossi je bil do pred kratkim član fašistovske zveze, toda vodstvo je sodilo, da je bil član le po sili, a da dela za socialiste; zato so ga izbrisali. Trije možakarji zahtevajo, naj odpre, ker bo sicer hiša zgorela. Rossi odpre vrata, tujci stopijo v kuhinjo, kjer so bili 4 otroci, od katerih je najstarejši 5 let, žena in pa stara mati. Možja so speljali v kot in nato so ga ubili s štirimi revolverskimi strelji. Drugi dan, ko so stopili sosedge v hišo, so našli napol nezavestni ženski in jokajoče otroke.

V Correggiu pri Novari so se stopili komunisti in fašisti. Ranjene fašiste so prepeljali v bolnišnico.

V mestu Frascati so fašisti zažgali prostorje katoliške mladine. Član krožka je tudi nadškof tega mesta.

Delavsko izobraževalno društvo v Acerru je oblastvo zaprlo iz varnostnih ozirrov. V Livornu so aretirali vse važnejše člane nasprotnih strank ter so jih zaprli za časa volitev. Potem so jih izpustili. Stanovanje komunističnega kandidata Fiore-ja so razdejali in izstrelili v prisotnosti kandidatove žene in otrok nekaj streljav.

V Parmu so streljali kakor na fronti, metali vso noč bombe ter pretepli veliko število ljudi. Neki delavec, ki je bil podpisal komunistično kandidatsko listo, je bil pretepen do sv. olja.

V Boloniji so krožili oboroženi oddelki in sistematično pretapali vse pripadnike nasprotnih strank.

Zgodbe v mestu Sarno.

V južni Italiji leži mesto Sarno, kjer bi v rednih časih dobil poslanec Amendola (Nittijanc) vsaj tri četrte

glasov. Toda snoparji so sklenili, da ne sme biti v Sarnu oddan niti en glas za Amendolo. V to svrhu so se ustanovile oborožene družbe (to-rej ne milicija), ki so strahovale meščane na vse mogoče načine. Te oborožene bande so aretirale meščane pod nosom policije, tako da se mirno z gotovostjo trdi, da so oblastva soglašala z bandami. Zastopnika liste-gospoda Amendola so izgnali; vsi važnejši člani te stranke so dobili ukaze od teh banditov, da ne smejo zapustiti stanovanj od vilj do pondeljka po volitvah.

Kdo so člani te družbe?

Načelnik te lepe družbe je bil Giulio Falciani. Leta 1913. je bil obsojen na napolitanski sodnji na pet mesecev zaradi sleparije. Leta 1923. je bil obsojen na tribunalu v Salerno na 12 mesecev ječe zaradi zločina na lastni ženi. Po slavnem fašistovskem pohodu na Rim je ustanovil oboroženo tolpo, strahoval tri mesece nesrečno mesto Sarno, udiral v stanovanja podnevi in ponoči, kradel, ranil in dal piti okrog 2/3 hektov ricinovega olja. Končno je aretiral okrajnega sodnika ter ga je spravil pred sodišče te tolpe, ker da je baje slabo govoril o Garibaldi-ju. Ta sodnja ga je oprostila, ker ni bilo dokazov za krivdo. Zaradi te gorostasnosti je bil snop v Sarnu razpuščen, Falcioni pa ovajen pri sodišču. Medtem je bilo razglašeno pomiloščenje vsem, ki so točili ricinovo olje in ž njim napajali nefašiste. Nato je Falcioni zopet organiziral tolpo in deluje naprej. Prefekt, policija, vlada gledajo in molčijo.

Podnačelnik te družbe

je di Benedetto Carlo, ki je predsedal 18 mesecev zaradi raznih zločinov. Tretji član družbe je Caiazza Amedeo, ki je bil obsojen na 14 mesecev zaradi tatvine 5000 lir. Itd, itd., itd.

Na viljo volitev

je ta tolpa ropotala po mestu in iskala amendoliste, to je pripadnike poslanca Amendole. 40 amendolistov, med temi mnogo invalidov je tolpa aretirala in zaprla. Tolpa je streljala ponoči kakor v vojni. Ves teden pred volitvami se ni nihče upal na ulico po 7. uri zvečer. Na volitveno viljo pa so se prebivalci Sarna trumoma selili v Napoli, da bi se rešili strahovanja na dan volitev. Človeku se je zdelo, da gleda kraške begunce, ki hite od fronte...

Ječa v Sarnu.

Da bodo imeli bravci Malega lista dobro sliko o teh razmerah, ki se Primorcem zdijo neverjetne, povemo še to-le: Falciani-jeva tolpa je pripravila barake in v njih 300 slammice za aretirance. In vse to spričo orožnikov, župana, prefekta... Na to je podal poslanec Amendola rimski vladi ogorčeno brzojavko, v kateri je rekel: «Sarno v rokah državnih tolovajev. Oboroženi roparji strahujejo prebivalstvo, zapirajo mirne meščane, ki bežijo proti Napoli-ju. Volitve 6. aprila bodo nepopisna goljufija, zlasti ker vlada vse te zločine podpira».

Prijazna vabila.

V lednu pred volitvami so volivci po vsej državi prejeli prijazna vabila, naj takoj zapustijo svoje bivališče in naj se povrnejo šele, v pondeljek po volitvah. Ta vabila so sprejeli redno vsi delavnejsi pripadniki nefašistovskih strank. Preveč prostora bi porabili, ako bi hoteli imenovati vse kraje, koder so bili volivci prisiljeni, da so zapustili svoj volivni kraj. Ni čudno, da ni šlo voliti 50% volivcev!

Nabiranje volivnih spričeval.

V južni državi so snoparji in tudi vladni agenti zbirali volivna spričevala. Sredstev niso izbirali, posluževali so se zvijač in nasilstev. V mestu Sarno, o katerem smo gori precej pisali, se je tole godilo. Ker je šlo nabiranje od hiše do hiše prepočasno, so dobili volivci vabilo, naj vsi tekom dneva prinesejo volivno spričevalo na sedež snopa, sicer bo vsak aretirani. Tako so snoparji nabrali ogromno število volivnic. Določeno je bilo: «Na dan volitev se bo poseben volivni oddelek poslužil vseh volivnih spričeval».

Da bi volivcem delo olajšali.

Snop v S. Venanzio di Galliera pri Bolonji je izdal 4. aprila plakatiran poziv in ukaz na vse volivce občine, naj osebno izročijo volivno spričevalo na sedež snopa. Snop bo olajšal volivcem delo, bo sporočil preference za fašistovsko listo in na dan volitev bodo vsi volivci dobili spričevalo pred voliščem. Tako bo občina enoglasno volila snop. Pod ukazom so bili podpisani: Enea Venturi, Alberto Toschi in E. Benassi.

Tako so se volitve pripravile v miru in svobodi. In ravnotako mirno in svobodno so se vršile volitve.

Volitve so absolutno tajne.

V provincah Toskane in Emilija sta vlada in snop delala dogovorno za čim večji uspeh. Vedelo pa se je, da je na deželi mnogo ljudovcev. Kako premagati njih trmo? Volitve so tajne. In takoj so izmislili način. Vsak nefašistovski volivec je dobil nalog, katere tri preferenčne glasove bo zapisal. Na pr. volivec A mora zapisati 1, 2, 3, volivec B 1, 5, 18, volivec C 18, 5, 4, volivec D 17, 1, 6 itd. Ako ne bo tega določenega vrstnega reda na glasovnici (kar se bo dognalo pri štetju glasovnic), boš volivec A izgubil gostilniško koncesijo, volivec B boš izgubil službo, volivec C boš tepen itd. Tako so natančno kontrolirali vse volivce.

Dan volitev je potekel mirno.

V rimski okolici «nei Castelli» je bilo na dan volitev mnogo inozemskih državljanov, ki kar niso mogli pojmiti, da je mogoče, kar se je ondi godilo: udorji v stanovanja, nasilja, grožnje z orožjem, kraja in rop volivnih spričeval, streljanje z revolverji in metanje bomb, vdor v volivno dvorano itd. Fašisti so blokirali hiše najboljših pristašev ljudske stranke in nihče ni smel ven. Samo tupašam se je komu posrečilo dobiti od fašistov «ascia-passare», a tako, da je moral s prvim vlakom odpotovati. Volivci, ki so se približali volišču, so morali izročiti glasovnico črni. Kdor tega ni maral, ni smel na volišče. Črni so rekali: «Bomo mi za vas volili». Ti obleganci, ki so po večini dobri katoličani, niso smeli niti k maši, dasiravno je bil dan nedelje.

Frascati, ki slovi po svojem vinu, je bil kakor v obsednem stanju. Mnogi so ostali ta dan doma, mnogi so bili odpotovali v Rim. Z volivnimi spričevali, ki so bila ostala na županstvu in ki so pripadala menihom, duhovnikom, salezijancem in drugim, in z glasovnicami, ki so bile s silo izročene, so prišli gotovi oddelki po tri do štirikrat voliti, ponekod celo desetkrat. (Čitaj «Popolo» od 8. aprila). Neki komisjski predsednik, ki se je drzil protestirati, ker je hotel čuvati zakon, je bil primoran, da je zapustil volišče.

Črna srajca, ki so jo bile za ta dan oblekle osebe, katere so bile večkrat

kaznovane zaradi zločinov, je delovala pod vodstvom vice-prefekta Severina.

V četverstopu.

Državni in občinski uradniki v Frascati in zaposlenci so se morali — pod kaznijo premestitve ali odpustitve od službe — zbrati na vse zgodaj na županstvu, odkoder so v četverstopu odkorakali na volišče in so morali glasovati z odprto glasovnico!

Kabine pod nazorstvom.

V Viganelu so dobili snoparji vse glasove. Vsi voditelji ljudske in pa socialistične stranke so se morali umakniti iz občine, po kateri so se sprehajali oddelki, oboroženi z gorjačami. V kabinah so stali militi in kdor ne voli, kakor se spodobi (za snop), bo čutil posledice na lastni koži. Dijak katoliške univerze v Milanu, neki Salvini, je protestiral v kabini in zato so ga pretepli. Nato ga je orožniški maršal spremljal domov in mu svetoval, naj ostane ves dan lepo doma. Snoparski lajtnik je dejal, da ima «višje povelje». V Percile so snoparji s silo odstranili predsednika komisije. V občini Vicovaro so dobili zastopniki nasprotnih list ukaz, da se odstranijo, sicer da bodo oni odgovorni za vsako posledico.

Tajne volitve v provinciji Lacij-u.

V kraju Marino so morali zastopniki ljudovcev že v popoldanskim urah zapustiti svoja mesta. V kraju Montefiascone so morali vsi voliti z odprto glasovnico. V kabinah so stali na straži fašisti in gledali, kaj bo kdo prečrtal. Zastopniki ljudovcev so že v petek pred volitvami morali zapustiti mesto in bežati. V kraju Anzio so fašisti vsakega volivca spremljali v kabino; če se je spramsva branil, so ga pa s silo vleкли. V kraju Castelnuovo di Farfa sta morala župan in župnik bežati iz vasi.

Proč s kabino!

Ponekod so hoteli delati volitve kar na hitro. Zato so tisto nerodno spovednico razdrili in pometali v kot, volivci pa so volili kar pri mizi butaro in sekuro. Kdor je naredil drugače, je bil tepen.

Velika beseda.

Deželni tajnik fašistov v Paviji, neki Anelli je zagrozil socialistom tako-le: «Kolikor glasov bo za socialiste, toliko glav bomo razbili». Korajžen dedec!

Če fašist po svoje misli.

Corgini je tak fašist, ki misli, da je glava zato, da se z njo misli. Zato se je bil ocepil svoj čas od glavne stranke. Za volitve so ga pravoverni fašisti hudo poplašali; ko se je vozil po deželi okrog, so ga za eno noč zaprli, avtomobil na katerem se je vozil, pa so slovesno zažgali; ker je bil avtomobil izposojen, bo mož dajal tisočake za škodo.

Le po njih!

Tako so rekli «neznani mladenci» v Monzi in v Milanu. Vdirali so v društva in zabavišča socialistov in popolarov, in razbili vse kar je hotelo vsak-sebi. Kakih 25 prostorov so tako zdelali. Ranjenih je bilo v Monzi kakih 30 oseb, v Milanu baje kakih 15.

So že naprej vedeli.

V svojem volivnem govoru je dejal neki fašist: «Pa če nas ne bodo volili, menite-li, da bomo dali vlado iz rok? Ne! Mi hočemo vladati, zato imamo fašiste in vojake. Potem naj nas volivci v uho pišejo. Do vlade smo prišli s silo in samo s silo nas bodo pregnali».

Mrtvi in tepeni.

V okolici Avellina sta dva končala z življenjem. Enega so ubili v okolici Pavije. Tepenih pa ni mogoče prešteti.

Tudi smešno-žalostnih zgodbic je vsa Italija polna. V okolici Bergama nekje so ugasnili zvečer električno luč in prevrnili vse žare ter glasovnice razmetali.

Poročilo iz Brd

Kot guverniki so bili določeni kandidati dr. Besednjak, kandidat dr. Bitežnik in urednik Janko Kralj. Tajnik dobrovskega fašja zdravnik Armando d'Ottone je čakal na slovenske guvernike, s pedeseterico oboroženih fašistov, katerih večina je pridrvela na tovornem avtomobilu iz Furlanije. V poldanskih urah so se razkropili fašisti po okoliških vaseh in se razpostavili v skupinah na cestah. V Biljani so streljali po vasi, da bi preplašili in ustrahovali ljudstvo, ki se je umaknilo v hiše. Ženske in otroci so se spustili v jok.

Vojaško zastražene poti.

Okoli 5. ure popoldne so se dvignili pogumni briški kmetje iz okolice, da gredo na shod. Toda poti, ki vodijo v Biljane na Dobrovo, so bile vojaško zastražene in fašisti so zaprli slovenskim možem in fantom dohod k zborovališču. Začeli so streljati proti trumi 250 mož, ki je prihajala iz Biljane in Šmartnega na shod. Oboroženi sili so se morali slovenski volivci udati in so se s stisnjenimi zobmi umaknili. Pri tem je bilo več mož in fantov tepenih. Ti dogodki so se razširili z bliskovito naglico preko Brd, od vasi do vasi je šla ta vest proti Gorici.

Pred častiljivim gradom.

Kljub temu so pogumni in zavedni brici drugih občin prihajali v gruščah na Dobrovo. Kdor ni mogel po cesti, je šel preko polja in vinogradov. Čez 200 mož in fantov se je zbralo iz bližnje okolice pred gradom na Dobrovo. Videli smo junaške kmečke, gospodarje in krepke mladence iz Medane in Fojane ter odposlance iz Kozane, iz Kojškega, Cerovega, in celo iz Števerjana. Dobroveci so se zaprli v svoje hiše in gledali iz oken na veliki prostor pred gradom.

Brici pozdravljajo kandidate.

Ob peti uri popoldne so prihajali guverniki iz Gorice. Ko se je približal njihov avtomobil vasi, so gruče fašistov začele dvigati puške in dajali znanje, naj se avtomobil ustavi. Brž je obkolila gruča fašistov Bitežnika, Besednjaka in Kralja. Približal se je dr. d'Ottone in se predstavil: »Tajnik dobrovskega fašja, d'Ottone«, dal je roko Besednjaku, Bitežniku in Kralju ter dejal: »Gospodje, shod naj se vrši po fašistovski«. Avtomobil je šel naprej, fašisti za njim. Ko so se prikazali Besednjaku, Bitežniku in Kralju na zborovališču, se je dvignilo iz prsih naših zavednih mož in fantov gromovito vzklikanje: »Živjo slovenski kandidati! Bog jih živi! Živjo!«

Govori dr. Besednjak.

Janko Kralj je otvoril shod v imenu »Slovenskega volivnega odbora« in pozdravil v prisrčnih besedah briško ljudstvo. Nato je predstavil volivcem kandidata Besednjaka, ki so ga zborovalci pozdravili z burnim vzklikanjem. Ko je pričel Besednjak govoriti, so se začuli iz gruče fašistov klici: »Govorite italijansko, tukaj se ne sme govoriti slovensko!«

Besednjak je mirno nadaljeval in pozival slovensko briško ljudstvo, naj gre brez strahu in pogumno v volivni boj, naj se ne da plašiti od nikogar, zakaj Slovenci in Hrvați imajo neizpodbitno zakonito pravico do lastnega parlamentarnega zastopstva, katere jim ne sme nihče kratiiti. Koga naj briški Slovenci pošiljajo zastopat svoje interese v državni zbor, če ne može, ki so se rodili in so zrastle med slovenskim delovnim ljudstvom, ki čutijo in poznajo njegovo trpljenje in njegovo potrebo, ki so kri njegove krvi? Prave, ki nam jo je priznal zakon in podpisal najvišji zastopnik države, si ne damo jemati od nikogar.

Prva znamenja nasilstva.

Tedaj se je dvignil med navzočimi fašisti silovit krik, d'Ottone je skočil na nogo in pričel vpiti: »Sedaj govorim jaz! Besedo imam jaz!« Kralj, ki je predsedoval shodu, je hotel posredovati, a mu ni bilo več mogoče. D'Ottone je začel napadati »Goriško Stržo«, žaliti slovenske voditelje in pozivati Brice, naj obrnejo hrbet krivim prorokom!

Slovensko se v Brdih ne sme govoriti!

Ko je d'Ottone nehali, je hotel Janko Kralj podati besedo kandidatu Bitežniku. Toda v tem začnejo fašisti od vseh strani kričati: »Govorite italijanski! Tu se govori le italijanski!« Nastal je splošen oglušujoč trušč, fašisti so začeli skakati na zid, kjer so stali guverniki in tudi policijski komisar iz Gradiške je kričal na vse pretege: »Govorite italijanski!« Janko Kralj je ugotovil, da javni red ni zajamčen in zato je zaključil shod, pozivajoč Brice, naj izvrše 6. aprila vsi svojo dolžnost! Iz množice slovenskih volivcev so zadneli gromoviti živjo klici, naši možje in fantje so pričeli vihteti klobuke in vzklikati slovenskim kandidatom. To navdušenje slovenskih zborovalcev je razjarilo fašiste.

Bitežniku grozijo z bikovko. Kralju nastavijo puško na prsi. Besednjaku pretijo s puškinim kopitom, naše kmete pretepajo.

Kakor bi trenil so fašisti planili po koncu, šli na kmete, jih začeli suvati, klofutati in brcati, istočasno se je pojavila večja skupina na zidu, kjer so bili guverniki in nek slovenski fašisti je dvignil bikovko, da bi lopnil z njo po glavi dr. Bitežnika. Besednjak ga je zadržal. Janku Kralju je nastavil fašist puškino cev na prsi in ga hotel suniti, a se mu je izognil, tedaj so drdarali streli. Tajnik d'Ottone je pričel vpiti na svoje ljudi in jim ukazovati mir in disciplino. Letal je od skupine k skupini. Ko je sedel Besednjak v avtomobil, plane en fašist proti njemu in zavihti puškino kopito proti njegovi glavi. Navzoči dr. d'Ottone zgrabi za puškin ročaj in prestreže udamec.

Ko se je začel premikati avtomobil skozi vas, z oken so mahala dekleta in žene z robcami, na cestah in izza hišnih oglov so pozdravljali Besednjaka, Bitežnika in Kralja možje in fantje, mahaje z rokami in vihteč klobuke.

Na podprefekturi v Gradiški.

Nato so se odpeljali naši zastopniki v Gradiško, kjer so vložili na podprefekturi protest proti dogodkom na Dobrovo.

Glasovanje v Istri.

Materija: Slovenci 669, snoparji 24, republikanci 4, maksimalisti 6, popolarji 2, komunisti 4. — Kozina: Slovenci 208, snoparji 332, komunisti 21, ljudovci 1, republikanci 2, zmerni socialisti 10. — Dekani: Slov. 399, snoparji 420, komunisti 414. — Buzet: Slov. 80, snoparji 363.

Izid volitev v državi

Nasa sodba je odkrita, priprosta: ako pozna Mussolini dejansko, kako so se volitve vsile — in to pozna dobro, — potem je bila zanj noč od 6. na 7. aprila mučna, zelo mučna. Zakaj? Fasisti, zlasti g. podminister Acerbo, so prepričani, da imajo za sabo 75% vse države. In to ni res. Pa pogledjmo!

Številke govore.

Glasovat je slo 60% volivcev. Ako vzamemo, da je 10% volivcev v tujini, doma bolnih, denimo, da je slo volit 70% tistih, ki so sploh mogli glasovati. 30% volivcev, ki se niso udeležili volitev, gotovo niso fašisti! Vlada pravi, da je glasovalo za vladno listo 50% glasovalcev, to je polovica udeležencev, kar znaša 35%. Torej 35% vseh sposobnih volivcev je glasovalo za vladno listo. Kateri pošten človek bi si upal trditi, da je bilo vseh 35% glasov po prepričanju?

Ako bi se vsrle volitve

v popolnem miru in v polni svobodi, bi rekli: 35% vseh volivcev je glasovalo za snop. Miru pa ni bilo, ni bilo svobode. O nasiljih govorimo drugje. Tukaj samo ugotavljamo, da so bila nasilja nepopisna. Nasprotno stranke niso smele imeti shodov, niso mogle razviti agitacije. Komunistom so bili za prej porušili vse tiskarne, uničili vse časopise in vse dnevnike, vse organizacije, vse delavske domove. Teden pred volitvami je bil teden strahovanja. In v teh razmerah so snoparji dosegli 35% vseh glasov. Koliko bi jih dobili v polni svobodi? 17, 15, 10%? Kje je torej enotnost vse države za snoparsko politiko? Noč od nedelje na pondeljek je bila za Mussolinija noč resnega premisljevanja.

Dvojna politika.

Mussolini je predpisal za volitve dvojno volivno politiko, eno za velika mesta, drugo za deželo. V velikih mestih, kjer živi mnogo tujcev, kjer zunanji svet lažje kontrolira, tam je vladala razmeroma precejšnja svoboda. V Rimu so bile volitve mirne, v samem Trstu zelo mirne, v Milanu popolnoma

mirne itd. Zato so dobile vladi nasprotno liste mnogo glasov. Glejmo v Turin: fašisti 29.000, nasprotno liste 72.000 (med temi Giolitti 14.000, socialisti 13.500). Pogledjmo v Genovo: fašisti 24.500, nasprotniki 26.500. Pogledjmo v Benetke: fašisti 38.000, nasprotniki vlade 47.000. Pogledjmo v Firence: fašisti 22.400, nasprotniki 33.000. Pogledjmo v Milan: fašisti 62.000, nasprotniki pa kar 96.000. In v Napoliju, kjer je odstopil priljubljeni kandidat De Nicola? V protest jih je slo volit samo 33%; fašisti so dobili 20.000, nasprotniki 42.000. To so dejstva. In po deželi, kjer se volivci kontrolirajo?

Volitve na vaseh.

Tu je vladala druga taktika! Na vaseh ni Angležev, ni tujcev. Na vaseh so skrbeli za uspehe pri volitvah snoparski tajniki, militi in orožniki. Kaj bi govorili. Ponekod je slo vse volit, in vsi do zadnjega so volili za snop. Kakko se je moglo to zgoditi, o tem ne pišemo, ker si vsakdo lahko predstavlja. Pojasnilo pa smo dali v članku. »Mirne in svobodne volitve v celi državi.«

Na kaj bi morali velikokrat misliti.

1. Da je varčnost temelj gospodarstva kakor posameznika tako naroda. Z varčnostjo se ustvarja blagostanje narodov.
2. Da je za to pri vzgoji mladine izvanredno važna vzgoja k varčnosti. Ne bo dober gospodar, ne bo dobra gospodinja fant ali dekle, ki ni vzgojen ali ki ni vzgojena k varčnosti. Pogoj za srečno družino je treba položiti v vzgoji mladine, zlasti v vzgoji k varčnosti.
3. Da je svetovna vojna uničila stransko veliko narodnega premoženja. — Predvojnega blagostanja tako dolgo ne bomo dosegli, dokler ne bomo vsega v vojni uničenega narodnega premoženja nadomestili. Nadomestiti pa ga bomo mogli edino — z varčnostjo.
4. Da bomo narod suznjev, suznjev v gospodarskem, narodnem in političnem oziru, ako si ne bomo znali ustvariti lastnega neodvisnega gospodarstva.

Kako smo volili? I. Tržaška dežela.

	Slovani	Komunisti	fašisti	maksimalisti	socialisti	popolarji	republikani	liberalci
Avber	90	5	9	—	—	—	—	—
Barka	119	10	4	—	—	1	1	—
Bukovje	111	10	8	4	—	1	1	—
Devin	63	13	88	—	2	—	3	—
Doberdob	47	14	82	3	—	2	—	—
Dolina	124	16	28	9	1	1	—	—
Dutovlje	146	5	33	—	1	1	1	—
Foljan	1	49	210	4	3	46	26	3
Gradež	1	60	434	3	5	124	226	1
Hrenovice	373	21	10	3	2	—	3	—
Kačjavas	14	3	12	—	—	—	—	—
Kopriva	62	22	11	1	—	—	—	—
Košana	15	35	25	2	1	—	1	—
Lokev	76	103	14	3	—	—	2	—
Mavhinje	49	14	56	4	—	—	9	—
Milje	121	311	753	46	20	97	131	—
Nabrežina	103	34	83	4	—	1	4	—
Naklo	199	104	38	2	—	2	3	—
Postojna	434	18	158	1	2	7	2	—
Povir	60	70	16	2	—	1	—	—
Rodik	65	6	4	4	—	—	2	—
Ronke	10	156	565	21	16	110	28	7
Slavina	176	17	13	2	—	—	2	—
Sežana	91	73	115	8	—	—	3	—
Skopo	56	4	15	—	—	—	—	—
Slivno	16	22	9	1	—	—	—	—
Starancan	3	41	220	11	1	19	9	2
Senožče	75	83	152	8	1	—	4	—
Šempolaj	23	26	35	4	—	—	—	—
Šmihel	62	118	7	2	—	—	1	—
Štjak	80	37	7	—	—	—	1	—
Št. Peter	172	117	114	10	—	—	2	1
Tomaj	186	8	8	—	—	2	3	1
Tržič	7	228	1301	96	70	56	141	12
Veliki Repen	155	5	6	3	—	—	6	—
Vremški Britof	32	118	20	2	1	—	1	—
Zagorje	105	22	4	1	1	—	2	—
Zgonik	181	32	12	5	—	—	—	—

GOSPODARSTVO

Oderuštvo in kmetška skupnost

Živimo v času, ko banke nastavljajo svoje agente in spijone, da lovijo kmetški denar. In za vsakega vlagatelja, ki ga jim pripelje tak agent, plačajo agentu provizijo. Živimo v času, ko so se banke z besnostjo vrgle na to, da razbijejo denarno organizacijo kmetiške hranilnice in posojilnice, da bi se s kmetškim denarjem spekulirale in odirale. In kdor pozna moč bank in kdor zlasti pozna orožje, s katerim banke napadajo, ta se dobro zaveda, da preti našim hranilnicam in posojilnicam resna nevarnost!

Orožje bank.

Katero je glavno, najvažnejše orožje bank v boju proti kmetškim posojilnicam? Glavno in obenem najnevarnejše orožje bank proti kmetškim posojilnicam so visoke obresti. Banke računajo na sebičnost našega ljudstva in na njegovo dobičkazelnost. In računajo z gotovostjo, da bosta sebičnost in dobičkazelnost močnejši nego, je zavest skupnosti in ljubezen do bližnjega. Banke si mislijo: «Hranilnice in posojilnice bodo morale zviševati obrestno mero tako kakor jo mi zvišujemo. Če to storijo, ne bodo dosagale svojega namena, ne bodo mogle več dovoljevati kreditov po nizki obrestni meri. Potem jim bomo lahko vrgli v obraz, da so prav take kot mi. Ako pa ne bodo zviševale obresti za vlage, potem bodo vlagatelji denar dvigali in ga nosili k nam in to baš hočemo.»

Nazaj v oderuštvo?

Banke so zgrabile naše kmete z najnevarnejšim orožjem in na najbolj občutljivejšem mestu. To moramo uvideti in zato vse storiti, da pravočasno opozorimo na to hudo nevarnost. Zakaj če

propade kmetška denarna organizacija, naše kmetške posojilnice, potem je kmet zopet kakor pred 30 leti izročen na milost in nemilost oderuštvo!

Ne podpirajmo oderuštva!

Vidite, in tu tiči zajec! Mi naravnost z zaničevanjem izgovarjamo besedo oderuh. To nam je zaničevanja vreden človek, ki izrabí stisko ali potrebo svojega soseda ali sovaščana, da ga pritisne z visokimi obrestmi ali kot pravimo z oderuški obrestmi. Prijatelj, ali nismo mi sami tudi oderuhi, če nosimo denar v banke radi visokih obrestih?! Res je, sami tedaj ne pritisnemo naravnost bližnjega ali sovaščana z visokimi obrestmi, toda pritisnemo ga posredno, pritisnemo ga potom banke, od katere smo vzeli visoke obresti, zato da bo ona vzela od dolžnika še dvakrat ali trikrat višje. Mi držimo tatu vrečo in zahtevamo od tatu: «Ena tretjina bo moja!»

Hudičevo delo.

Proti temu moramo ugotoviti, da je želja obogateti z visokimi obrestmi nekrščanska želja in po pravici trdimo, da so visoke obresti hudičevo delo.

Blagoslov naših hranilnic.

Poleg tega pa pomislite še eno! Vi zahtevate oderuške obresti, ker imate denar. Zamislite se pa, da vi potrebujete posojilo in morate za to posojilo plačevati visoke obresti. Ali ne pomislite, da kmetško gospodarstvo visokih obrestih ne prenese, da zanj pomeni visoke obresti začetek konca! Ali ne pomislite, da blagoslov hranilnic in posojilnic leži uprav v tem, da preskrbijo v potrebi kmetu posojilo po nizki obrestni meri?

Kako preženeš kukca?

Večkrat se pripeti, da je grahovo seme, ki ga nameravamo posejati, polno graharjev ali kukcev, to je majhnih zužek, ki so uničevalke grahovih zrn. Da ni priporočljivo, tako seme spravljati v zemljo, je jasno. Treba je torej, da se živalice spravijo iz graha pred rabo. To dosežemo najlažje in najprej na ta način, da vsuješ zrnje v primer-no posodo in naliješ v njo vode do vrha. Voda mora stati nad graham vsaj 15 cm visoko. Grah pusti v vodi en dan. Če pogledaš naslednjega dne, kakšen učinek je rodilo to delo, boš videl vse kukce na vrhu vodnega zrcala. Da to zalego umoriš, pa moraš dati v vodo, v kateri se nahaja grah, nekoliko lesnega pepela, zelene galice in kuhinjske soli. Najboljše je, da vzameš na vsakih pet kg graha 15 gr zelene galice, pest pepela in pest soli. Ako graha, ki si ga tako očistil škodljivi-

h kukcev, ne poseješ takoj, ocedi polagoma vodo iz posode, potem pa razširi grah na redko, da se lepo osuši. (g. v.)

O vinskem davku.

Ker nisem mogel prdati svojega vinskega pridelka na debelo, sem bil prisiljen otvoriti osmico, in tako na drobno razpečati svoje vino. Pri tej priliki sem moral plačati krog 45 lir od hektolitra financ v A. Prosim, da mi pojasnite, ali je v tej svoti všteti tudi že vinski davek, ali pa bom moral še posebej plačati ta davek? Plačal sem leta 1923».

Odgovor: To kar ste Vi plačali pri užitninski poslovalnici v A, je bila le užitnina od vina, ki ste ga priglasili za nadrobno razprodajo. V znesku 45 lir od hl je všteta temeljna državna užitnina in pa razne doklade (deželne,

občinske, šolske in cestne). Če bi n. pr. prodali Vi svoje vino na debelo kakemu gostilničarju, bi moral pa on poravnati ta znesek pod naslovom «užitnina vina», odnosno oni, ki bi njegovo vino popil. **Državni davek** na vino pa je povsem nekaj drugega. Ta davek plača oziroma odgovarja za njegovo plačilo napram državi v vsakem slučaju pridelovalec vina, to je vinogradnik. Davek znaša 20 (dvajset lir) od vsakega pridelanega hektolitra vina, odstevši gotove količine za družinske potrebe in pa odbitke, ki jih zakon natančno določa. Iz tega sledi, da bi morali Vi, razen užitnine, plačane za v osmici na drobno potočeno lastno vino, poravnati še 20 lir državnega vinskega pridelka po navodilih finančnega tehničnega urada, ki so jih svoječasnno dobila vsa zupanstva. (g. v.)

Zmrzlo meso. V Argentini so lani zaklali 4½ milijone glav goveje živine, letos pa 3 milijona. Vse meso se v zamrzli obliki izvažava v tujino. Trst se je že precej privadil temu mesu, pa se vendar ne toliko kolikor druga laška mesta.

Vzorčni sejm se bo vršil v Zagrebu od 27. aprila do 5. majnika, v Ljubljani pa od 15. do 25. avgusta.

Sejmi v Istri: Buzet v četrtek 17. aprila. Roč v ponedeljek 28. Trnovo v sredo 16. Jelsane v soboto 19. Bistrica v ponedeljek 28. aprila.

Cene v Istri. Črno vino: Rovinj 150 do 160 L, Buje 120 do 140, Izola 145, Koper 180 L. **Belo vino:** Rovinj 140, Buje 100 do 160, Izola 110, Koper 160 L. **Olje:** Rovinj 6.50, Buje 6 do 6.50, Izola in Koper 6.50 L. **Seno:** Rovinj 38, Buje 28, Materija 30, Trnovo 25, Volosko 40, Koper 24 L.

Amerikansko pismo.

Mogoče vas bo zanimalo zvedeti nekaj novic tudi od nas Slovencev, živčih na daljnem zapadu Unije ali Združenih držav. Od zadnje velike stavke do danes se je še dosti dobro delalo skoraj v vseh premogovnikih države Wyoming; ljudje so precej dobro služili. Tako da so mogli kljub veliki draginji položiti nekaj centov na stran za slabe case, kojih se tudi v deželi medu in mleka ne manjka. Sedaj po novo sklenjeni pogodbi med delodajalci in delavci pa so začele družbe počasi odpusčati delavce, češ da ne potrebujejo premoga; samo v Bock Springs, kateri steje komaj 7000 prebivalcev, je okoli 350 mož brez dela, ker so zaprti trije rovi. Tovarn, gozdov ali farm tukaj ni, kjer bi se dalo vsaj zaslužiti, edini vir zaslužka so premogovniki, kjer dela tudi precejšnje šte-

ke. Med devinskim grofom in med Petačem v Završniku je vladala dobra sloga. Petačevi in devinski podložniki so se včasih prav pošteno «biksali», včasih do svetega olja. Zlasti je nastal nekoč prepir zaradi neke gmajne, ki so ji pravili «Debela griža». Šlo je kakor ponavadi za mejo. Tedaj sta se obe graščini — Završnik in Devin — pomenili, poslali sta vsaka svojega sodnika, ki sta natanko določila mejo. Nato je izdal devinski grof strogo povelje, ki je šlo posebno na naslov prebivalcev v Merčah, podobno povelje je razglasil grof v Završniku: «Naloži se našim podložnikom iz občin Kazlje, Sežana, Povir in Lokev, da se vzdržijo vsakega napada na devinske podložnike proti kazni od 100 forintov, ki se bodo neodpustljivo iztirjali». Razglas je podpisal završniški kancelist Jožef Gostiša 23. aprila 1755.

vilo Slovanov, med njimi največ Slovencev iz vseh slovenskih pokrajin. Nekateri so tukaj že blizu 40 let, eni izmed njih tudi precej imoviti. Seveda do svojega premoženja niso prišli s posedanjem po salonih in gostilnah, kakor si mogoče kdo predstavlja, ampak so morali trdo delati. Mnogi, ki so prišli sem z upom opomoči sebi in svojem, so naleteli na celo vrsto težkoč, tako da so se razočarani vrnili ali pa jih krije mrzla ameriška gruda. Trpljenje, kakor so ga prenasali v tej deželi pred dvajsetimi ali tridesetimi leti, bi se zdelo marsikomuj bajka, dasi je žalostna in bridka resnica. Ohole družbe so si lastile vse pravice proti brezpravnim delavcem trpinom in njihovim predelavci so bili prav kakor valpeti v dobi graščakov. Za sedanje dokaj zboljšane razmere se je zahvaliti največ delavskim organizacijam. Prej se je delalo, kakor je kdo pač mogel, deset, dvanajst tudi šestnajst ur na dan, po Unijski postavi sedaj ne sme nihče delati več kot 8 ur. V verskih razmerah smo precej na dobrem, kar je v prvi vrsti zasluga župnika Anton Siffererja. Imamo svojo cerkev, katera bo, kakor upamo, v kratkem povečana, tako da bo ena najlepših na divjem zapadu.

Dr. A. Grusovin

v Gorici: Piazza Vittoria

(Travnik) v hiši Paternolli 21

Specialist za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na dunajskih klinikah.

Sprejema od 9-12 in od 3-7 pop.

ADRIA-ČEVLJE

Izdelek Čevljarske zadruge v Mirnu

dobiš v prodajalnah:

Trst, Via dei Rettori 1
Gorica, Corso Verdi 32

Trdni, elegantni čevlji, nani po vseh jadranskih deželah.

Zobozdravnik

dr. Lojz Kraigher

specialist za bolezni v ustih in na zobeh sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila v Gorici, na Travniku 20 (Piazza della Vittoria) od 9-12 in od 3-5.

Steklene šipe

vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. - Postrežba na dom. - Cene zmerne. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) tel. 44-23.

MALI OGLASI

VELIKA ZALOGA papirja, papirnatih vrečic. Uvoz in izvoz na vse kraje. Po ugodnih cenah. Tvorčka Gastone Dolinar, Trst - via Ugo Polonio 5.

PODLISTEK

Med Divačani in Lokavci.

Leta 1798. so Divačani vzdignili prah proti Lokavcem zaradi zemljišča, ki je bilo skupno in so je imenovali «Muša». Tedaj je tedanji lokavski župan Muha Anton stopil v Divačo k Antonu Suši, da bi se vasi poravnali. In Suša je ponudbo sprejel. Lokavci Muha, Mrevlja, Božeglav, Lantieri, Vever in Perhavec ter Divačani Suša, Jakob Obrsnel, Malnarič in Matija Rešauer so se podali v Završnik 17. julija istega leta, kjer so sklenili pogodbo, ki je obsegala tri točke: 1. Divačani smejo živino pasti do Kamnega vrha (Železna babica), potem po stari meji do glavne ceste, odtod do poti, ki vodi v Naklo in do nakelske meje. 2. Lokavci smejo pasti na nasprotni stra-

ni do popisane meje. 3. Ker pa Divačani nimajo v tisti okolici kalov za napajanje živine, jim Lokavci dovolijo za dobo dveh let, da smejo svojo živino napajati v kalu «Zajec dol», v teku dveh let pa si morajo Divačani sami svoj kal narediti.» To pogodbo sta podpisala le Anton Muha in Anton Suša, ker sta znala le ona pisati, drugi so si v roko udarili in so se vrnili domov.

Petačevi podložniki proti Devincem.

Bili so pač časi, ko so se prebivalci sosednih vasi pisano gledali. Ako so se prepirali podložniki enega grofa med sabo, je imel grof lahko igro. Hujše je bilo, ko so bili prepirniki podložniki različnih grofov, ker se včasih gospoda ni mogla sporazumeti in je tedaj vsak grof branil svoje podložni-

Kaj nam z dežele pišejo

BORJANA.

31. m. m. so se pripeljali ob deveti uri zjutraj fašisti s taratajko. Šli so do Breginja, nato so se popoldne vračali skozi Borjano. Tu so kupili nekaj moke. Mislili smo, da si bodo skuhalo polento. Potem so vse zidove popackali s svojim «močnikom» in nalepili zelene plakate. Delili so «Novo dobo» s poveljem, da kdor jo prečita, naj jo da sosedu, sicer da bodo hiše gorele. Eden teh je brivec v Kobaridu, ima pokvarjeno nogo. Zraven je bil tudi inž. Lazari. Kako naj take spoštujemo? Nikdar!

POSTOJNA.

Vprašanje naše obmejne postaje se končno rešuje. O tem je napisal prof. Urbanaz članek za «Piccolo» in druge liste. Vprašanje je dvojno: kolodvorsko poslopje in postaja kot taka. Prvo je v teku rešitve. Podiranje in zidanje se je že začelo. Novi kolodvor bo zares dostojen, saj to je potrebno z ozirom na to, da smo obmejna postaja in da se bo tujski promet zaradi jame čedalje bolj razvijal. Kolodvorsko poslopje bo obsežno: poleg pritličja bo imelo prvo in deloma tudi drugo nadstropje. S strani prog bo videti 81 oken in vrat. Kolodvorska veža se popolnoma prenovi in bo krepko povečana; iz veže bodo vhodi v čakalnice in izdajo listkov. Mogoče se izdaja naših in jugoslovanskih vozovnic združi v en sam urad. V prvem in drugem nadstropju bodo stanovanja za železniško osebje. V novem poslopju bo prostor za carinski, policijski urad, za vse običajne postajne urade in za restavracijo. Sedanja restavracijska koliba se razvali. Kolodvorsko poslopje bo dovršeno še to poletje.

TOMINJE.

Slabo vreme in dež, tako da ni mogoče opravljati spomladanskih del. Davkarji nas nategujejo, da je strah; včasih so komu «jaketo» slekli, sedaj pa bodo tudi srajco.

HRUŠICA.

Povsod z dežele odmevajo raznovrstne novice. Danes pa boš zvedel, dragi čitatelj, kako se godi pri nas v Hrušici. Da deluje izvrstno tukajšnja mlekarica, ti je znano, ali znano pa ti ni, da je dobilo mleko iz te mlekarne prvo premijo, namreč zlato svetinjo. Podrobnosti o tem boš izvedel, če se boš udeležil prihodnjega občnega zbora.

Kljub izvrstnemu vodstvu pa naši konjski bogovi vedno mrmrajo, češ da se dela krivično; to pa samo radi tega, ker vodstvo ne more gledati na osebne koristi vsakega člana ali voznika. Znano je, da vozi sedaj samo šest voznikov mleko v Trst. To pa našim nezadovoljnejem ni všeč, zato se dogodi-jo večkrat osebni besedni napadi na zadružnega blagajnika, ali po domače na starega Jurna, kateri je prevzel vodstvo voznikov po kolikor mogoče nizki ceni. «Boljše je nekaj nego nič». Boljše je, da ostane denar v vasi, kakor pa da ga poneso v Trst gospodje, kateri bi lahko vozili mleko s svojimi vozovi brez štange in konj. — Da je stari Juren prebrisana glava, se vidi iz tega, da so nezadovoljniji mnenja, da bi omenjeni s svojim, skozi nos mrmrajočim «gm, gm» tudi hudčiča prevaril. — Seveda je med temi največ konjarjev, kateri so nosili po vojski bankovce s trto vezane na rami, danes pa skoraj za sol nimajo. — Glavar teh tičkov je izgubil zadnjih enajst tisoč, ko je jarek mejnik kopal nekje v mlakah.

Godrnjanje takih mož pa našega vodstva ne moti in ne dela nobenih težkoč, temveč je še bolj vstrajno in delavno za skupni napredek.

Upati je, da se bodo kmalu naši grešniki spreobrnil in spoznali pravo, komur gre.

Hrušičan

Pripomba uredništva: Posebno je važne stavke, ko pravi Hrušičan: «Vodstvo ne more gledati na osebno korist vsakega člana posebe ali voznika». Iz tega stavka odseva pravi združni duh, ki je duh skupnosti, duh socialnosti proti duhu egoizma, osebne koristi, ki je duh kapitalizma, liberalizma. Pokojni Rogač je delal v smislu Kreka, ne pa v smislu kapitalističnega liberalizma. Ako bi v mlekar- ni ta zadnji duh prevladal, bi bilo mlekarne v par tednih konec. Splošna korist mora biti vodstvu v očeh, ne pa korist tega ali onega posameznika. Ako se kdaj zgodi, da se interes splošnosti križa z interesom posameznika, naj zmaga skupnost, četudi bi to kakemu posamezniku ne bilo všeč.

KRVAVI POTOK.

Pri nas so se volitve ne volile, ampak delale. Volivna spričevala so bila v veliki meri napačna. Če je bil oče volilca živ, je bil na spričevalu kot mrtev zaznamovan; narobe pa so vsi mrtvi oziveli. To je veliko čudo, ki pa se godi samo pri laških volitvah. Tako je komisija celo vrsto volivcev domu poslala, ne pa Zvana iz Nasirca. Ta se je okorajzil in gospe komisija, ki ga je hotela po vsej sili odgnati, se je udala. Dejal je: «Če je pomota, ste jo vi naredili, ne pa jaz. Komisija pa je zato tukaj, da svoje pomote popravlja. Jaz ne grem ven, ampak bom volil. In Zvan je volil. Zvan ga pihne! — Iz Vrhpolj, ki imajo 35 števil, so na ta način odslovili okrog 25 volivcev.

TOMAJ.

Pri nas se misli ustanoviti «Kmetško delavska zveza». Ali zali Bog se premalo zanimamo za to občekoristno ustanovo. Smo preveč brezbrizni, nezaupni, kar tako tjavendan. Pa tudi dosti krivde je na naših vodilnih mozech. Žalostne izkušnje so vzrok, da nimamo zaupanja do novih ustanov, boječ se izkoriščanja. V domačih voditeljih in zato tudi v ljudstvu je preveč sebičnega duha. Čas je, da se naši voditelji in sploh vse naše razumnstvo vzdrami in začne z izobraževalnim in organizatoričnim delom. Ljudstvo je še mnogo premalo izobraženo zato ne more iti s tokom časa samo naprej.

Kraševac je že od narave konservativen, zato se težko oprime novih ustanov, bodisi dobrih ali slabih, zato pa je toliko bolj potrebno, da se za nas naši voditelji v izvanredni meri zavzamejo, a tudi mi sami se moramo zganiti in začeti z organizacijo, v ta namen je že postavljen zaupnik. Kdor se hoče prigrasiti h Kmetško delavski zvezi, naj se zgleda pri g. Jozefu Petelin. Tomaj 15. — (Z.).

ŠAPJANE.

Iz naše vasi se malo kdaj javimo. O dobrotah ne moremo pisati, ker jih ni, o krivicah pa, ki se nam gode, pa molčimo, saj smo potrpežljivi bolj ko Job. Pa tudi kaj pomaga pritoževanje — Volivne agitacije je bilo pri nas malo, le signor maestro Giuseppe Lunardi je zares delal. Moramo mu priznati. Kar je res, je res. On je fašist, in to je njegova pravica, saj vsakdo sme pripadati stranki, ki mu je všeč. Cele dneve je plakiral hiše, zidove in vrata s fašistovskimi lepaki. Pa vse to mu je bilo premalo. Dva dni pred volitvami je celo ponoči šaral in našaral vso našo vas. Zlasti mu je ugajalo «Italia o morte» in «Fascismo o morte». Revez se je potil, da so ga vsi pomilovali, tako je bil zvečer utrujen. Ko je vstal na dan volitev in videl po napoletansko tapecirano vas, je skakal od veselja. Toda naši ljudje so trdni kot skala.... Ako bi se šinor majestro tako trudil za šolo, kakor je storil za plakate, bi znali naši otroci že tri jezike in računati in pisati kakor kakšni advokati. Eno pa je gotovo: Če hoče človek, da bo med nami spoštovan, mora nastopiti tako,

da ga bo sploh mogoče spoštovati. Eden, ki opazuje.

DOL - OTLICA.

Volitve pri nas so pretekle povsem mirno in vzorno. Samo nekaj ni slo po zakonu, ker niso hoteli slepecev k volitvam. Čital sem v vašem listu, da so kmečka poslopja davka prosta, pri nas pa ni tako; ogromna večina občanarjev plača več davka, kakor da bi bila obdačena. Rekurz ne velja nič; ni drugega, kot plačaj. Pri nas nimamo še nič manj snega kakor 2 do 4 m v zametih. Po gozdu se nahaja enakomerno do 4 m in še več. Naš g. župnik pl. Posareli Štefan se preseli od nas v Skrbino. Deloval je 12 let med nami, nas je učil nauk ljubezni in nam tako začrtal pot k Bogu. Zato se poslovimo od njega po slovenskem pesniku:

Njegov nauk živi med nami,
na delo nas budi in dramí.

F. J.

(Op. ur.: Kmečka poslopja so davka prosta. Vsa brez razlike!).

KOMEN.

Nasilstva smo učakali v nedeljo. Zvečer so se pripeljali tuji snoparji s kamijoni v Komen ter so hoteli glasovati. Imeli so v resnici pravilna volivna spričevala, toda domačini niso bili in nihče jih ni poznal. Kako so prišli do volivnih spričeval, je — čudno! Hoteli so

zanesti pretep v vas in samo modrosti našega župana g. Žigona se je zahvaliti, da ni tekla kri.

NAŠA POŠTA.

Trepčane. Po temeljiti informaciji smo prišli do teh zaključkov: 1. pisane pravice do odkupa neveste ni. 2. t. navada je poganska, ki nima več pravice do eksistence. 3. mnogokje so jo odpravili. 4. naj bi se sploh odpravila, če ima povzročiti take surove in divjaške prizore, kakor v našem slučaju. — **Istrski duhovnik.** Poslali ste nam dopis v svrhu agitacije v prilog narodne liste in sta v njem pobijali komunistično listo; ker da so komunisti in njih agitatorji proti veri. Dopisa nismo mogli priobčiti. Poglavitni razlog: tudi v narodni kandidatski listi so take osebe zastopane, in te osebe zastopajo tudi protiverska mišljenja, le s to razliko, da so prvi odkriti, drugi rafinirani, efekt pa je isti.

Predjama. Županstvo je moralo določiti davak za 1924. Informirajte se na občini in primerjajte, koliko je občina sklenila in koliko so vam naložili. Če je vsota enaka, potem pač ni pritožbe.

Postojna. Je res, in sicer na levi strani cerkve sv. Antona novega. Nobenih olajšav.

Stab. Tip. S. Spazzal, via Commerciale 8.

Novo pogrebno podjetje Trst

Corso V. E. III, št. 47.

Prevoz mrljcev na vse kraje. Raznovrstni pogrebi. Prodaja vsakovrstne lesene in kovinske krste, sveže in umetne vence, nagrobne svetilke in sploh vse mrtvaške predmete. Ima v zalogi pristne Kopačeve sveče za cerkve. Cene zmerne, postrežba točna.

Zobotehnični ambulatorij

TRST, Via Settefontane št. 6, I nad.

odprt vsak dan od 8.—18. in od 15.—19. Izvršujejo se hitro in točno vsa dela z zlatom kakor tudi zobnice s kavčukom. Slovencem 10% popusta kakor tudi plačilo na obroke. Delo zajamčeno.

EGIDIJ SCHIFFLIN, koneesijonirani zobotehnik.

„Al bon Furlan“ je najcenejša gostilna v Gorici. Dobra, obilna hrana. Poskusite! Ulica sv. Ivana (get).

SEMENA

detelje, sočivja in cvetic. Velika izbira cvetic za vrte, sobane i. t. d. Čebulčki dalij, tuberos, begonj, gladivi i. t. d.

Zemlja in gnojila v več vrstah.

Cenik brezplačno. — Odlikovano cvetličarsko in vrtnarsko podjetje

M. GERMAN - TRST

Via Michelangelo 718 - prodajalna Via Roma 3, Tel. 12-49

Čevljarnica FORCESSIN

Je najboljša zaloga z dobrim blagom.

Trst, via Cappin 5 pri Sv. Jakobu
podružnica via Udine 2.

Netka: „Kje si bila? Kaj imaš?“

Kati: „Čevlje sem kupila pri Forcessinu.“

Netka: „Kje je ta trgovina?“

Kati: „Kaj ne veš? Pri Sv. Jakobu in na Belvederju. 16 let sem kupovala drugod, in vse noge sem si pokvarila. Odkar kupujem pri Forcessinu, so mi noge prav ozdravele. In vedno lepo ustreže in da poceni.“

Čevljarnica FORCESSIN